

Tomasz A. Tupalski
WSUS w Poznaniu

NORMY PRAWNE I ORDYNACJA WYBORCZA W WYBORACH DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2004 R.

STRESZCZENIE

Wybory posłów do Parlamentu Europejskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po raz pierwszy odbyły się w roku 2004. Należy zgodzić się z opinią, iż te wybory to „historyczny moment, dlatego że po raz pierwszy Polska wybierała swoich deputowanych do Parlamentu Europejskiego. Po raz pierwszy możemy rozpocząć ten wielki etap, nie tylko obecności w rodzinie europejskiej, który zaczęliśmy 1 maja, ale także współodpowiedzialności za europejską wspólnotę”¹. Wybory zostały przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego².

Literatura poświęcona tej tematyce to publikacje naukowe z tematyki: systemy wyborcze i partyjne oraz ich funkcjonowanie, jak również publikacje dotyczące trybu uchwalenia ustawy oraz omówienie jej głównych założeń oraz akty prawne i ordynacje rozporządzenia dotyczące trybu wyborów do Parlamentu Europejskiego oraz informacje Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie Wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Mam nadzieję, że mój artykuł, przybliży kwestie ordynacji wyborczej i przeprowadzenia wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2004 r. oraz trybu wyborczego i mechanizmów wyborczych w dalszych wyborach do Parlamentu Europejskiego. Ufam, że moja krótka praca będzie wprowadzeniem, małym vademecum wiedzy w tematach dotyczących integracji europejskiej, europejskiego prawa wspólnotowego oraz zasad funkcjonowania instytucji Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe:

integracja europejska, Parlament Europejski, prawo europejskie.

¹ Wystąpienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego na wręczeniu posłom wybranym do Parlamentu Europejskiego zaświadczeń o wyborze – „Przegląd Wyborczy” – Biuletyn Informacyjny; Wydanie specjalne; Wybory do Parlamentu Europejskiego, 13 czerwca 2004 r., s. 134.

² Dz. U. Nr 25, poz. 219.

WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W PRAWIE WSPÓLNOTOWYM

Parlament Europejski jest jedną ze znaczących – obok Komisji Europejskiej i Rady – instytucji Unii Europejskiej. Parlament jest jedynym organem Unii posiadającym w pełni demokratyczną legitymację, którego członkowie pochodzą od 1979 r. z bezpośrednich i powszechnych wyborów przeprowadzanych we wszystkich Państwach Członkowskich³.

Poprzednikiem Parlamentu Europejskiego było Wspólne Zgromadzenie powstałe na mocy Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali⁴. Deputowani, którzy wchodziłi w skład Zgromadzenia, byli delegowani przez parlamenty krajowe Państw Członkowskich. Traktat Paryski zakładał możliwość wyboru przedstawicieli w wyborach, na zasadach ustanowionych w prawie Państw Członkowskich⁵. Traktaty Rzymskie⁶ określały, iż Zgromadzenie składa się z delegatów, których mianują spośród swych członków parlamenty narodowe, zgodnie z procedurą ustanowioną przez każde Państwo Członkowskie. W obu Traktatach zawarto również regulację, na mocy której Zgromadzenie miało opracować jednolitą procedurę dla wszystkich Państw Członkowskich, na podstawie której przeprowadzane będą powszechne wybory bezpośrednie do Zgromadzenia⁷.

Wspólnie z Traktatami została przyjęta Konwencja o niektórych wspólnych instytucjach Wspólnot Europejskich. Na mocy Konwencji m.in. Zgromadzenie stało się wspólną instytucją dla Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej⁸. W latach 60. i 70. XX w. Parlament prowadził prace nad jednolitą procedurą wyborczą, umożliwiającą bezpośrednie wybory

³ P. Ronkowski, *Parlament Europejski we wspólnotowym systemie instytucjonalnym*, „Biuletyn Analiz UKiE”, 2002, nr 10.

⁴ Podpisany w Paryżu w dniu 18 kwietnia 1951 r. (wszedł w życie 23 lipca 1952 r., wygasł 22 lipca 2002 r.).

⁵ Art. 21 Traktatu o utworzeniu EWWiS.

⁶ Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej – podpisane w Rzymie, w dniu 25 marca 1957 r. (weszły w życie 1 stycznia 1958 r.).

⁷ Unormowania zawarte w art. 138 Traktatu o utworzeniu EWG i art. 108 Traktatu o utworzeniu Euroatomu.

⁸ W dniu 30 marca 1962 r. Zgromadzenie przyjęło nazwę Parlament Europejski. Nazwę tę oficjalnie potwierdzono w Jednolitym Akcie Europejskim (z dnia 17 lutego 1986 r.).

do Parlamentu Europejskiego we wszystkich Państwach Członkowskich⁹. W dniu 20 września 1976 r. Rada, decyzją Nr 76/787/EWWiS, EWG, Euroatom ustanowiła Akt dotyczący wyborów członków Zgromadzenia w powszechnych wyborach bezpośrednich¹⁰. Podjęcie tej decyzji pozwoliło na przeprowadzenie pierwszych bezpośrednich wyborów do Parlamentu Europejskiego w dniach 7-10 czerwca 1979 r.

Podkreślić należy, że regulacja wspólnotowa określa jedynie ramowe elementy systemu wyborczego, ciągle nie ma bowiem ostatecznego porozumienia w sprawie przyjęcia jednolitej europejskiej ordynacji wyborczej¹¹.

W prawie wspólnotowym przepisy dotyczące wyborów do Parlamentu Europejskiego zawarte są w: Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską¹², Akcie dotyczącym wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich¹³ oraz dyrektywie Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r., ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami¹⁴.

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską stanowi, iż przedstawiciele do Parlamentu Europejskiego narodów należących do Wspólnoty są wybierani na okres 5 lat, w powszechnych wyborach bezpośrednich. Traktat zawiera zobowiązanie Parlamentu do opracowania projektu mającego na celu umożliwienie przeprowadzenia wyborów zgodnie z: jednolitą ordynacją wyborczą lub zasadami wspólnymi we wszystkich Państwach Członkowskich. Przepisy wyborcze ustanawia jednomyślnie Rada, po uzyskaniu zgody Par-

⁹ O pracach nad jednolitą procedurą wyborczą: S. Gebethner, K. Urbaniak, *Przyszły polski system wyborczy do Parlamentu Europejskiego w świetle prawa wspólnotowego i analizy prawnoporównawczej*, „Przegląd Legislacyjny”, 2003, nr 1, ss. 15-19; E. Dydak, *Wybory do Parlamentu Europejskiego*, Warszawa 2003, ss. 15-18.

¹⁰ Dz. Urz. WE L. 278, 8.10.1976.

¹¹ A. Grzelak, *Wybory do Parlamentu Europejskiego w prawie Unii Europejskiej*, [w:] *Parlament Europejski – Wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Ośrodka Informacji i Dokumentacji Europejskiej”, 2004, nr 4, s. 27.

¹² Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską – tekst skonsolidowany, uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Nicei (Dziennik Urzędowy UE C 325 z 24 grudnia 2002 r.).

¹³ Akt z 1976 r. został w zasadniczy sposób znowelizowany decyzją Rady z dnia 25 czerwca i 23 września 2002 r. [(2002/772/WE, Euroatom) – Dz. Urz. WE L. 283, 12.10.2002]. Do tej pory nie został opublikowany tekst jednolity Aktu. Tekst tego aktu prawnego – ujednolicony przez S. Gebethnera – został opublikowany w „Przeglądzie Legislacyjnym”, 2003, nr 1, ss. 197-202.

¹⁴ Dz. Urz. WE Nr L 329, 30.12.1993.

lamentu. Traktat określa, iż liczba członków Parlamentu nie może przekroczyć 732. Określono też liczbę miejsc w Parlamencie przysługujących każdemu państwu członkowskiemu¹⁵. W części TWE dotyczącej obywatelstwa europejskiego¹⁶ znajduje się przepis, nadający każdemu obywatelowi Unii

¹⁵ W Traktacie z Nicei, w związku z mającym nastąpić przystąpieniem do Unii Europejskiej 17 państw, przewidywano następującą liczbę przedstawicieli wybieranych w każdym Państwie Członkowskim: Belgia – 22; Bułgaria – 17; Czechy – 20; Dania – 13; Niemcy – 99; Estonia – 6; Grecja – 22; Hiszpania – 50; Francja – 72; Irlandia – 12; Włochy – 72; Cypr – 6; Łotwa – 8; Litwa – 12; Luksemburg – 6; Węgry – 20; Malta – 5; Holandia – 25; Austria – 17; Polska – 50; Portugalia – 22; Rumunia – 33; Słowenia – 7; Słowacja – 13; Finlandia – 13; Szwecja – 18; Wielka Brytania – 72. Zgodnie z Traktatem między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr L 236 z 23 września 2003 r.), miejsca przewidziane dla Rumuni i Bułgarii zostały rozdzielone pomiędzy pozostałe kraje Unii – w związku z tym w poszczególnych Państwach Członkowskich w 2004 r. wybierano następującą liczbę przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego: Belgia – 24 (o 2 więcej niż proponowano w Traktacie z Nicei); Czechy – 24 (4); Dania – 14 (1); Niemcy – 99; Estonia – 6; Grecja – 24 (2); Hiszpania – 54 (4); Francja – 78 (6); Irlandia – 13 (1); Włochy – 78 (6); Cypr – 6; Łotwa – 9 (1); Litwa – 13 (1); Luksemburg – 6; Węgry – 24 (4); Malta – 5; Holandia – 27 (2); Austria – 18 (1); Polska – 54 (4); Portugalia – 24 (2); Słowenia – 7; Słowacja – 14 (1); Finlandia – 14 (1); Szwecja – 19 (1); Wielka Brytania – 78 (6). W związku z Traktatem między Królestwem Belgii, Republiką Czeską, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Estońską, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Portugalską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Bułgarii oraz Rumunią dotyczący przystąpienia Republiki Bułgarii i Rumunii do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr L 157 z 21 czerwca 2005 r.) w 2009 roku będzie wybieranych 736 członków Parlamentu Europejskiego w proporcjach, które były proponowane w Traktacie z Nicei, za wyjątkiem Czech i Węgier, gdzie będzie wybieranych po 22 przedstawicieli.

¹⁶ Szerzej o obywatelstwie europejskim – m.in.: A. Wyrozumka, *Jednostka w Unii Europejskiej*, [w:] J. Barcz (red.), *Prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2004, ss. 378-386; M. Dąbrowski, *Obywatelstwo polskie a obywatelstwo Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo”, 2005, nr 2, ss. 64-77.

mającym miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie jest obywatelem, czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa¹⁷. Uprawnienie to jest wykonywane z zastrzeżeniem szczegółowych warunków ustanowionych przez Radę.

Akt z 1976 roku stanowi, iż w Państwach Członkowskich członkowie Parlamentu Europejskiego wybierani są w wyborach bezpośrednich, powszechnych, wolnych i tajnych. Wybory europejskie przeprowadzane są na zasadzie proporcjonalności¹⁸ z zastosowaniem systemu list¹⁹ lub pojedynczego głosu przenoszonego²⁰.

Wybory do Parlamentu Europejskiego przeprowadza się w dniu i okresach wyznaczonych przez każde Państwo Członkowskie²¹. We wszystkich Państwach Członkowskich odbywają się one w tym samym okresie, wyznaczonym pomiędzy czwartkiem rano a niedzielą wieczorem. Rada Europejska wyznaczyła pierwszy okres wyborczy między 7 a 10 czerwca 1979 r. Każde następne wybory do Parlamentu Europejskiego odbywają się w ostatnim roku kadencji, w okresie odpowiadającym pierwszemu. W 2004 r. okres wyborczy przypadał pomiędzy 10 a 13 czerwca.

¹⁷ Do roku 1994 czynne i bierne prawo udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych na terenie danego Państwa Członkowskiego posiadali tylko obywatele tego Państwa.

¹⁸ We wszystkich Państwach Członkowskich, z wyjątkiem Wielkiej Brytanii (gdzie stosowano system jednomandatowych okręgów wyborczych), od pierwszych wyborów bezpośrednich do Parlamentu Europejskiego stosowana zasadę proporcjonalności w wyborach. Dopiero w 1999 r. w Wielkiej Brytanii (na mocy European Parliamentary Elections Act 1999) wybory europejskie przeprowadza się na zasadzie proporcjonalności.

¹⁹ Akt zezwala na stosowanie systemu list preferencyjnych.

²⁰ Single Transferable Vote (STV) – system głosowania, stosowany m.in. w Irlandii i na Malcie, polegający na tym, iż wyborca wskazuje jednego z kandydatów na liście, zaznaczając jednocześnie w kolejności innych kandydatów, którym powinien być on przekazany w przypadku, gdy jego kandydat (z pierwszego wskazania) uzyska wystarczającą liczbę głosów do uzyskania mandatu lub za małą liczbę głosów i zostanie wyeliminowany.

²¹ Ustalenie okresu, w którym przeprowadza się wybory, było związane z niemożliwością ustalenia jednego dnia w którym przeprowadzono by głosowanie. Spowodowane to jest odmiennymi zwyczajami w Państwach Członkowskich co do dnia, w którym przeprowadza się wybory – Por. K. Skotnicki, *Zasada powszechności w prawie wyborczym. Zagadnienia teorii i praktyki*, Łódź 2000, ss. 169-170, E. Dydak, *Wybory do Parlamentu Europejskiego – zasady i wyniki głosowania*, Warszawa 2003, ss. 52 i 53, S. Gebethner, K. Urbaniak, *Przyszły polski system...*, dz. cyt., s. 20.

W przypadku, gdy przeprowadzenie wyborów w okresie, który został określony w Akcie, nie jest możliwe – Rada Europejska, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, wyznaczy nie później niż rok²² przed końcem kadencji, inny okres wyborczy, nie późniejszy niż dwa miesiące przed lub jeden miesiąc po dotychczas obowiązującym okresie.

Do chwili zakończenia głosowania w państwie członkowskim, w którym głosowanie odbywa się ostatnie w okresie wyborczym, zabronione jest podanie do wiadomości publicznej w formie urzędowej wyników głosowania.

Wyborcom wolno głosować tylko jeden raz w danych wyborach członków Parlamentu Europejskiego.

W zależności od uwarunkowań występujących w poszczególnych krajach Unii, państwo członkowskie dla przeprowadzenia wyborów do Parlamentu Europejskiego może utworzyć okręgi wyborcze lub podzielić swój obszar wyborczy w inny sposób. Podział taki nie może jednak naruszać istoty proporcjonalnego systemu wyborczego. Dopuszczalnym jest ustanowienie progu wyborczego, który na poziomie krajowym nie może przekraczać 5% oddanych głosów.

Państwa Członkowskie mogą określić górną granicę wydatków kandydata na kampanię wyborczą.

Parlament Europejski weryfikuje mandat członków Parlamentu – odnotowywane są urzędowo ogłoszone rezultaty wyborów w państwach Unii. Parlament rozstrzyga również spory wynikłe na tle postanowień Aktu, inne niż wynikające z przepisów krajowych, do których Akt się odnosi. Parlament nie może rozstrzygać w sprawach protestów wyborczych, czy o ważności wyborów w danym Państwie Członkowskim – leży to bowiem w kompetencji właściwych organów Państw Członkowskich.

Akt określa, iż pięcioletnia kadencja Parlamentu rozpoczyna się z dniem pierwszej sesji następującej po wyborach. Parlament zbiera się, bez konieczności zwoływania go, w pierwszy wtorek po upływie miesiąca od zakończenia okresu wyborczego.

Mandat członka Parlamentu Europejskiego ma charakter wolny. Członkowie parlamentu nie są związani żadnymi instrukcjami. Akt określa funkcje, z którymi nie można łączyć sprawowania mandatu członka Parla-

²² W zakresie dotyczącym terminu, w którym Rada może dokonać zmiany okresu wyborczego istnieje pewna niejasność – w wersji hiszpańskiej i angielskiej jest mowa o „jednym miesiącu”, natomiast w pozostałych o „jednym roku” – Por. E. Dydak, *Wybory do Parlamentu...* dz. cyt., s. 77; S. Gebethner, *Komentarz do Aktu z 1976 r., (w brzmieniu z 2002 r.) dotyczącego wyborów członków do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich*, „Przegląd Legislacyjny”, 2003, nr 1, s. 207.

mentu, tj.: członka rządu państwa członkowskiego; członka Komisji Wspólnot Europejskich; sędziego, rzecznika generalnego lub kanclerza Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich lub Sądu Pierwszej Instancji; członka Zarządu Europejskiego Banku Centralnego; członka Trybunału Obrachunkowego Wspólnot Europejskich; Rzecznika Praw Obywatelskich Wspólnot Europejskich; członka Komitetu Ekonomicznego i Społecznego Wspólnot Europejskich oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej; członka komitetów lub innych organów utworzonych na mocy Traktatów ustanawiających Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej w celu zarządzania funduszami Wspólnot lub wykonywania stałych bezpośrednich zadań administracyjnych; członka Rady Dyrektorów, Komitetu Zatwierdzającego lub pracownika Europejskiego Banku Inwestycyjnego; czynnego urzędnika lub pracownika instytucji Wspólnot Europejskich lub wyspecjalizowanych organów przy nich ustanowionych lub Europejskiego Banku Centralnego; sprawowaniem mandatu w parlamencie krajowym²³. W Akcie stwierdzono, iż każde państwo Unii w prawie krajowym może rozszerzyć ten zakaz o kolejne stanowiska i funkcje. W przypadku nieprzestrzegania tych zakazów przez parlamentarzystów, ich mandat wygasa. W takim przypadku, jak również w przypadku śmierci lub rezygnacji z mandatu parlamentarzysty – zwolniony mandat obsadzany jest zgodnie z procedurą zawartą w przepisach krajowych każdego państwa członkowskiego.

W wykonaniu dyspozycji TWE w części dotyczącej uprawnień wyborczych obywatelowi Unii mającemu miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie jest obywatelem, Rada wydała dyrektywę 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawiającą szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami²⁴. Dyrektywa określa zasady, zgodnie z którymi obywatele Unii mający miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami, wykonują czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Dyrektywa zawiera definicje pojęć w niej używanych. Najistotniejsza stanowi, iż: „wyborca Wspólnoty uprawniony do głosowania” oznacza obywatela Unii uprawnionego, zgodnie z dyrektywą, do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim miejsca zamiesz-

²³ Ten ostatni zakaz obowiązuje od wyborów w 2004 r. i wyjątek jest ustanowiony dla: członków irlandzkiego parlamentu krajowego i członków parlamentu Zjednoczonego Królestwa.

²⁴ Dz.U.U.E.L.93.329.34 (Dz.U.U.E-sp.20-1-7).

kania; „wyborca Wspólnoty uprawniony do kandydowania w wyborach” oznacza obywatela Unii uprawnionego, zgodnie z dyrektywą, do kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania; „lista wyborców” oznacza oficjalny spis wszystkich wyborców uprawnionych do głosowania w danym okręgu wyborczym lub Wspólnocie, sporządzony i uaktualniany przez właściwy organ zgodnie z ordynacją wyborczą Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania, względnie rejestr meldunkowy, o ile zawiera on informacje o uprawnieniu do udziału w wyborach”²⁵.

W dyrektywie określono, iż obywatel Unii, który nie będąc obywatelem Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania, spełnia pozostałe warunki prawa głosowania i kandydowania w wyborach, jakie dane państwo stawia swoim obywatelom, ma czynne i bierne prawo w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania”²⁶. Prawa tego nie posiadają osoby, które w wyniku odrębnego wyroku lub orzeczenia wydanego na gruncie prawa karnego lub cywilnego Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania lub Państwa Członkowskiego pochodzenia, pozbawiono prawa kandydowania w wyborach”²⁷.

²⁵ Pozostałe zdefiniowane pojęcia to: „wybory do Parlamentu Europejskiego”, „terytorium wyborcze”, „Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania”, „Państwo Członkowskie pochodzenia”, „dzień spełnienia wymogu”, „formalne oświadczenie”.

²⁶ Jeżeli obywatele Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania mogą kandydować w wyborach jedynie pod warunkiem, że posiadali jego obywatelstwo przez pewien minimalny okres, to uznaje się, że obywatele Unii spełniają ten warunek, o ile przez wymagany minimalny okres byli oni obywatelami jednego z Państw Członkowskich. Jeżeli obywatele Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania mają prawo głosowania lub kandydowania w wyborach jedynie pod warunkiem pewnego minimalnego okresu zamieszkania na terytorium wyborczym tego państwa, to uznaje się, że wyborcy Wspólnoty uprawnieni do głosowania i wyborcy Wspólnoty uprawnieni do kandydowania w wyborach spełniają ten warunek, o ile mieli miejsce zamieszkania przez równorzędny minimalny okres w innych Państwach Członkowskich.

²⁷ Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania może sprawdzić, czy obywatela Unii, który wyraził chęć wykonania prawa głosowania w tym państwie, nie pozbawiono tego prawa na podstawie przepisów państwa pochodzenia. W tym celu Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania może przekazać Państwu Członkowskiemu pochodzenia oświadczenie (wraz z wnioskiem o wpisanie na listę wyborczą) złożone przez wyborcę Wspólnoty. W tym celu Państwo Członkowskie pochodzenia we właściwym terminie oraz w odpowiedni sposób udzieli istotnych i normalnie dostępnych informacji; mogą one obejmować wyłącznie takie szczegółowe dane, które są absolutnie niezbędne do wykonania niniejszego artykułu, a można z nich korzystać tylko w tym celu. Jeżeli udzielone informacje podważają treść oświadczenia, Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania podejmuje właściwe działania w celu uniemożliwienia udziału odnośnej osoby w wyborach.

Wyborca Wspólnoty uprawniony do głosowania, jeżeli wyraził taką chęć, głosuje w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania. Jeżeli w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania, w którym chęć brania udziału w wyborach wyraził wyborca wspólnotowy, udział w wyborach jest obowiązkowy (np. w Belgii), wyborca ten również podlega temu obowiązkowi.

Aby wyborca Wspólnoty został wpisany na listę wyborczą, przedstawia te same dokumenty, jak uprawniony do głosowania wyborca mający obywatelstwo danego państwa oraz przedstawia oficjalne oświadczenie, w którym podaje: swoje obywatelstwo oraz adres miejsca zamieszkania na terytorium wyborczym Państwa Członkowskiego; w stosownych przypadkach okręg wyborczy lub wspólnotę lokalną w Państwie Członkowskim jego pochodzenia, na którego liście wyborców był ostatnio wpisany; oświadcza, że wykona swoje prawo głosowania wyłącznie w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania. Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania może także zażądać, aby wyborca Wspólnoty uprawniony do głosowania stwierdził w swoim oświadczeniu, że nie pozbawiono go prawa głosowania w Państwie Członkowskim jego pochodzenia; przedstawił ważny dowód tożsamości, oraz podał datę, od kiedy ma miejsce zamieszkania w tym lub w innym Państwie Członkowskim.

Wyborca Wspólnoty, który chce kandydować w wyborach, przedstawia te same dokumenty, co kandydat mający obywatelstwo danego państwa oraz przedstawia oficjalne oświadczenie, w którym podaje: swoje obywatelstwo oraz adres miejsca zamieszkania na terytorium wyborczym Państwa Członkowskiego; oświadcza, że nie kandyduje w wyborach do Parlamentu Europejskiego jednocześnie w innym Państwie Członkowskim; w stosownych przypadkach okręg wyborczy lub wspólnotę lokalną w Państwie Członkowskim jego pochodzenia, na którego liście wyborców był ostatnio wpisany. Ponadto osoba taka przedkłada wraz z wnioskiem o kandydowanie w wyborach zaświadczenie wydane przez właściwy organ administracyjny Państwa Członkowskiego jego pochodzenia potwierdzające, że nie pozbawiono go prawa kandydowania w wyborach w tym Państwie Członkowskim, względnie, że organowi temu nic nie wiadomo o pozbawieniu go takiego prawa. Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania może również zażądać, aby wyborca Wspólnoty uprawniony do kandydowania w wyborach, przedstawił ważny dowód tożsamości oraz podał datę, od kiedy jest obywatelem jednego z Państw Członkowskich.

Szczególny rodzaj ograniczenia prawa głosowania i kandydowania zawarty jest w art. 14 Dyrektywy. Regulacja ta dotyczy przypadku, gdy w dniu 1 stycznia 1993 r. w danym Państwie Członkowskim odsetek obywateli Unii w wieku uprawniającym do głosowania, którzy mają miejsce za-

mieszkania w tym państwie, ale nie są jego obywatelami, przekracza 20% ogólnej liczby obywateli Unii w wieku uprawniającym do głosowania, którzy mieszkają w tym państwie. W takiej sytuacji Państwo Członkowskie może wprowadzić dodatkowe wymogi dotyczące okresu zamieszkiwania. W odniesieniu do czynnego prawa wyborczego może przyznać je tym wyborcom Wspólnoty uprawnionym do głosowania, którzy w tym Państwie Członkowskim mają miejsce zamieszkania przez pewien okres minimalny, który nie może być ustalony na dłużej niż pięć lat. W przypadku biernego prawa wyborczego może je przyznać tym wyborcom Wspólnoty uprawnionym do kandydowania w wyborach, którzy w tym Państwie Członkowskim mają miejsce zamieszkania przez pewien okres minimalny, który nie może być ustalony na dłużej niż dziesięć lat. Przepis ten miał zastosowanie do Państw, które były członkami Wspólnoty przed rokiem 1995. Z uprawnienia zawartego w tym przepisie skorzystał Luksemburg, który wprowadził wymóg pięcioletniego okresu zamieszkiwania dla uzyskania czynnego prawa wyborczego²⁸.

W przypadku odmowy wpisania na listę wyborców lub odrzucenia wniosku o kandydowanie w wyborach osoba zainteresowana jest uprawniona do korzystania ze stosownych środków prawnych na takich samych warunkach, jakie przepisy Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania przewidują dla wyborców uprawnionych do głosowania i wyborców uprawnionych do kandydowania w wyborach, będących obywatelami tego państwa.

Dyrektywa zakłada, iż Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania informuje w odpowiedniej formie i we właściwym czasie Wyborców Wspólnoty o warunkach i szczegółowych zasadach głosowania i kandydowania w wyborach w tym państwie.

W dyrektywie jest również mowa o zakazie podwójnego głosowania – każdy wyborca Wspólnoty wykonuje prawo do głosowania w Państwie Członkowskim miejsca zamieszkania lub w Państwie Członkowskim pochodzenia. Nikt nie może głosować więcej niż jeden raz podczas tych samych wyborów, jak również nikt nie może kandydować w więcej niż jednym Państwie Członkowskim w tych samych wyborach.

Aby zapobiegać podwójnemu głosowaniu i kandydowaniu, Państwa Członkowskie wymieniają między sobą informacje – Państwo Członkowskie miejsca zamieszkania udziela, na podstawie formalnego oświadczenia złożonego przez wyborcę Wspólnoty, w odpowiednim czasie przed dniem wyborów Państwu Członkowskiemu pochodzenia informacji o jego obywatelach wpisanych na listę wyborców lub którzy zgłosili kandydaturę w wyborach.

²⁸ Por. A. Grzelak, *Wybory do...*, dz. cyt., s. 35.

Państwo Członkowskie pochodzenia podejmuje zgodnie z przepisami swojego prawa krajowego, właściwe środki w celu zapobieżenia, aby jego obywatele nie głosowali lub nie kandydowali w wyborach w więcej niż jednym Państwie Członkowskim.

GŁÓWNE ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PROCESEM LEGISLACYJNYM PROJEKTU USTAWY – ORDYNACJA WYBORCZA DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Prace nad projektem polskiej ustawy wyborczej do Parlamentu Europejskiego rozpoczęto w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w połowie 2002 r. Pierwszy projekt, który został przygotowany w październiku 2002 r., uzyskał negatywną opinię Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. Rada oceniła, iż projekt jest obciążony wieloma wadami merytorycznymi i legislacyjnymi usterkami. Rada zwróciła się o opracowanie nowego projektu oraz wyraziła opinię, iż wykonywanie inicjatywy ustawodawczej w istniejącym stanie prawnym byłoby przedwczesne, ponieważ Parlament Europejski nie istnieje w polskim porządku prawnym. Rada uważała, iż wykonanie inicjatywy ustawodawczej powinno nastąpić po wyrażeniu w referendum zgody na ratyfikację traktatu o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

Nowy projekt ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego, po uzgodnieniach międzyresortowych, był gotowy w dniu 6 maja 2003 r., został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 czerwca 2003 r. i 25 czerwca 2003 r. skierowany do rozpatrzenia przez Sejm (druk nr 1785)²⁹.

Przedstawiony Sejmowi rządowy projekt ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego uwzględniał obowiązujące w Unii Europejskiej unormowania traktatowe oraz zasady przeprowadzania wyborów do Parlamentu Europejskiego określone w Akcie z 1976 r. Proponowaną ustawą miało dokonać również implementacji do polskiego porządku prawnego postanowień dyrektywy Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r., ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami. Projekt w wielu przypadkach odsyłał do rozwiązań zawartych

²⁹ Por. S. Gebethner, *Polska ustawa wyborcza do Parlamentu Europejskiego*, [w:] B. Banaszak (red.), *Parlament Europejski i parlamenty narodowe*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, Nr 2647, s. 81.

w ustawie z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej³⁰ – w szczególności były to przepisy dotyczące: organów wyborczych, spisów wyborców, komitetów wyborczych, zasad prowadzenia i finansowania kampanii wyborczej oraz zasad i techniki głosowania. W przypadku przepisów karnych – były one w znacznej mierze wzorowane na regulacjach zawartych w Ordynacji parlamentarnej.

Wyraźnie zaznaczono, iż ustawa reguluje zasady wyboru członków Parlamentu Europejskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Powtórzono za Aktem z 1976 r., iż członek Parlamentu Europejskiego posiada mandat wolny i nie może być związany żadnymi instrukcjami. Proponowana ustawa zawierała określenie, iż „członkowie Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami społeczności obywateli Unii Europejskiej”. Projekt powtarzał również zasady niepołączalności mandatu członka Parlamentu. Zasady te w projekcie zostały rozszerzone o zakaz łączenia mandatu członka Parlamentu Europejskiego z zajmowaniem stanowisk lub funkcji, których stosownie do Konstytucji RP albo ustaw nie można łączyć z mandatem posła lub senatora.

Zgodnie z dyrektywą 93/109/WE, przyznano obywatelom Unii niebędącymi obywatelami: czynne prawo wyborcze – pod warunkiem stałego zamieszkiwania na terenie Polski i umieszczenia ich stałym rejestrze wyborczym oraz bierne prawo wyborcze – pod warunkiem co najmniej pięcioletniego okresu zamieszkiwania na terytorium Polski lub innego państwa Członkowskiego.

Projekt zakładał przeprowadzenie wyborów do Parlamentu Europejskiego tylko na terenie Polski, w związku z tym nie przewidziano w nim utworzenia obwodów głosowania zagranicą i na statkach morskich.

Projekt przewidywał podział kraju na 13 okręgów wyborczych, w których mogą być zarejestrowane listy wyborcze obejmujące od 3 do 9 kandydatów. Przyjęto, iż do konkretnego okręgu nie będzie przypisanej określonej liczby mandatów – liczba mandatów przypadających na dany okręg będzie zależała od frekwencji. Wyborcy pozostawiono możliwość wskazania swoich preferencji poprzez oddanie głosu na konkretnego kandydata w ramach listy kandydatów, na którą głosuje. Przyznanie mandatów poszczególnym kandydatom przewidywano w kilku etapach. Najpierw – wszystkie mandaty obsadzone na terenie Polski miały być dzielone proporcjonalnie pomiędzy komitety wyborcze, które uzyskały co najmniej 5% ważnych głosów w skali kraju. Podział ten dokonywany miał być z zastosowaniem metody d’Hondta.

³⁰ Dz. U. Nr 46, poz. 499, Nr 74, poz. 786 i Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 127, poz. 1089 Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 oraz z 2005 r. Nr 140, poz. 1173.

Następnie – mandaty uzyskane przez komitet wyborczy miały być dzielone między okręgowe listy wyborcze komitetu proporcjonalnie do oddanych na te listy głosów w poszczególnych okręgach. Podział ten miał być przeprowadzony z zastosowaniem metody Hare-Niemeyera. W końcu mandaty mające przypaść w okręgu komitetowi wyborczemu miały zostać przydzielone kandydatom, którzy uzyskali największą liczbę głosów na liście wyborczej.

W projekcie przewidywano, iż niektóre urzędowe obwieszczenia i komunikaty publikowane będą również w tzw. języku roboczym, w tym przypadku języku angielskim. Projekt zawierał nowelizację kilku ustaw w związku z wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego przepisów dotyczących wyborów do Parlamentu Europejskiego. Najobszerniejsza zmiana dotyczyła Ordynacji parlamentarnej, w której proponowano zmianę przepisów dotyczących rejestru wyborców – wprowadzenie części A (obejmującej obywateli polskich) i części B (obejmującej obywateli Unii niebędących obywatelami polskimi). W projekcie przewidziano wejście w życie ustawy na dzień 1 marca 2004 r.

W dniu 26 sierpnia 2003 r. do łaski marszałkowskiej wpłynął poselski projekt ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego (druk nr 1968) autorstwa Platformy Obywatelskiej. Projekt ten był właściwie kopią projektu rządowego, za wyjątkiem systemu obsadzania mandatów, propozycji poddania kandydatów na członków Parlamentu Europejskiego (obywateli polskich) procedurze lustracyjnej³¹ oraz określenia kręgu osób uprawnionych do uczestniczenia w wyborach³². Platforma Obywatelska w swoim projekcie zaproponowała,

³¹ Zgodnie z procedurą przewidzianą m.in. dla kandydatów na posłów i senatorów w ustawie z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428, Nr 57, poz. 618, Nr 62, poz. 681 i Nr 63, poz. 701, z 2000 r. Nr 43, poz. 488 i Nr 50, poz. 600, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 765, Nr 153, poz. 1271 i Nr 175, poz. 1434, z 2003 r. Nr 44, poz. 390 i Nr 99, poz. 921 z 2004 r. Nr 25, poz. 219 oraz 2005 r. Nr 164, poz. 1365). Projekt zawierał również nowelizację tej ustawy.

³² Projekt rządowy zakładał uczestnictwo w wyborach tylko obywateli polskich stale zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej co znalazło swój wyraz w sformułowaniu art. 7 ust. 1 – „Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) członków Parlamentu Europejskiego ma każdy obywatel polski stale zamieszkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat i jest umieszczony w rejestrze wyborców” – konsekwencją takiego określenia kręgu uprawnionych do głosowania była propozycja nietworzenia obwodów głosowania zagranicą i na statkach morskich. Projekt PO zakładał, iż czynne prawo wyborcze ma „każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat”. Takie sformułowanie tego przepisu należy odczytywać, iż uprawnieni są również obywatele polscy, którzy nie zamieszkują stale na terytorium Polski, ale propozycja była nie do zrealizowania na gruncie tego projektu, ponieważ nie przewidywał on utworzenia obwodów głosowania poza granicami Polski.

aby alokacje mandatów przeprowadzić w 7 okręgach wyborczych, w których będzie wybieranych od 6 do 11 członków Parlamentu. Procedura podziału mandatów przebiegałaby w kilku fazach. Po pierwsze – Państwowa Komisja Wyborcza ustala by, które z komitetów wyborczych przekroczyły 5% próg wyborczy i przekazywałaby tę informację okręgowym komisjom wyborczy. Następnie komisje okręgowe miały by dokonać przydzielenia mandatów komitetom wyborczym na podstawie liczby uzyskanych przez nie głosów przeliczonych metodą St. Lague. Następnie mandaty zostały by przyporządkowane w obrębie list poszczególnym kandydatom według liczby uzyskanych głosów.

Zgłoszony przez posłów PO projekt rozpoczynał dyskusję nad uregulowaniem zasad wyborczych do Parlamentu Europejskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Pełne spektrum pomysłów, koncepcji i opinii dotyczących tych zasad zostało ujawnione w dniu 27 sierpnia 2003 r. w trakcie I czytania w Sejmie rządowego projektu ustawy. W toku dyskusji głównym zagadnieniem związanym z uchwaleniem ustawy okazało się rozstrzygnięcie: w ilu okręgach zostaną przeprowadzone wybory oraz w jaki sposób zostanie przeprowadzony podział mandatów. Obok koncepcji rządowej, zaproponowano: utworzenie 7 okręgów i podziału mandatów metodą St. Lague (zgłoszonego przez PO, w druku nr 1968 – niejednoznacznie poparty przez PSL i Samoobronę) oraz stworzenie jednego okręgu wyborczego obejmującego terytorium Rzeczypospolitej (Prawo i Sprawiedliwość oraz Liga Polskich Rodzin). Z krytyką niektórych ugrupowań spotkało się rozwiązanie przewidujące nieutworzenie obwodów głosowania za granicą (PO, Polskie Stronnictwo Ludowe) oraz brak przepisu dotyczącego lustracji kandydatów (PO, Prawo i Sprawiedliwość). Pojawiały się również, marginalnie, głosy negujące projekt w całości³³. Argumenty i koncepcje zostały powtórzone w trakcie

³³ Poseł Antoni Macierewicz: „Jaka jest ta ustawa? Przyjrzyjmy się bliżej niektórym jej postanowieniom. Czy to jest akt, który ma tworzyć reprezentację Polski, Polaków, obywateli polskich w Unii Europejskiej? Nie, proszę państwa. Chcę bardzo jasno powiedzieć, że wszyscy z państwa, którzy sądzili lub sądzą, że ta ordynacja ma ukonstytuować reprezentację Polski w Europie, w Unii Europejskiej, w Parlamencie Europejskim, są w błędzie. Odpowiedni zapis, art. 4, mówi bardzo wyraźnie, że wybrani reprezentanci, członkowie Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami nie Polaków, nie Polski, nie obywatele polskich, lecz obywatele Unii Europejskiej i w żaden sposób nie są związani instrukcjami wyborców i nie mogą być odwołani. Rozumieją państwo, co to znaczy? Jakie są tego konsekwencje? Ba, gdyby jeszcze było tak, że mamy gwarancję, że będą wybierani Polacy i przez Polaków, ale nawet ten minimalny wymóg demokratyzmu, praworządności, jakiejś lojalności narodowej, obywatelskiej i państwowej jest tutaj zakwestionowany, dlatego że art. 8 i 9 jasno stwierdzają, iż prawo wybierania mają wszyscy obywatele Unii Europejskiej i nawet nie obowiązują ich domicyl. (...) każdy obywatel Unii Europejskiej może przyjechać

I czytania³⁴ poselskiego projektu ustawy w dniach 12 i 19 września 2003 r. Oba projekty zostały skierowane do rozpatrzenia w Komisjach: Europejskiej oraz Administracji i Spraw Wewnętrznych i od tego momentu były rozpatrywane wspólnie. Na wspólnym posiedzeniu komisji powołano podkomisję nadzwyczajną do rozpatrzenia projektów zawartych w druku nr 1785 i druku nr 1968. Podkomisja rozpatrywała projekty na piętnastu posiedzeniach. Za podstawę prac uznano projekt przedstawiony przez rząd. W wyniku prac podkomisja wprowadziła szereg zmian do projektu ustawy. Projektowi nadano tytuł: *Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego*; określono, iż w Polsce będzie wybieranych, w jedenastu okręgach, 54 posłów do Parlamentu, którzy są przedstawicielami narodów państw Unii Europejskiej; zdecydowano, iż w wyborach będą uczestniczyć obywatele polscy zamieszkali zagranicą (w związku z tym wprowadzono przepisy dotyczące utworzenia obwodów głosowania zagranicą i na statkach morskich); wprowadzono przepisy dotyczące lustrowania kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego. Ponadto zrezygnowano z przepisów: dających prawo zgłaszania list kandydatów przez komitety wyborcze wyborców oraz obowiązku podawania niektórych informacji w języku angielskim. Również określono limit wydatków komitetu wyborczego przypadającego na każdego wyborcę w kraju ujętego w rejestrze wyborców na kwotę 20 gr. (w projekcie rządowym 50 gr). Sprawozdanie podkomisji nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego (druk nr 1785) i poselskim projekcie ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego (druk nr 1968) zostało rozpatrzone w dniu 27 listopada na posiedzeniu połączonych Komisji: Europejskiej oraz Administracji i Spraw Wewnętrznych. W stosunku do propozycji podkomisji wprowadzone zostały zmiany polegające na: przywróceniu prawa zgłaszania list kandydatów przez komitety wyborcze wyborców, skreśleniu przepisów dotyczących lustracji kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz zwiększenia limitu wydatków komitetu wyborczego przypadającego na każdego wyborcę w kwocie 30 gr. Ponadto wprowadzono szereg zmian technicznych zaproponowanych przez sekretarza Państwowej Komisji

i będzie miał prawo wybierania, i będzie mógł wybrać każdego obywatela Unii Europejskiej, byleby tylko 5 lat mieszkał on w Polsce. (...) na ręce pana marszałka składam wnioszek o odrzucenie tej ustawy, tzw. ordynacji do Parlamentu Europejskiego w pierwszym czytaniu, bo powtarzam, jest to dokument kompromitujący – ale nie Unię, nas by on skompromitował, gdybyśmy dalej nad nim debatowali”. Sprawozdanie stenograficzne – 4 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień (27.08.2003) 22 punkt porządku dziennego.

³⁴ Por. debata: Sprawozdanie stenograficzne – 4 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień (12.09.2003), 26 punkt porządku dziennego.

Wyborczej Kazimierza Czaplickiego oraz przedstawicieli Biura Legislacyjnego Kancelarii Sejmu. Na posiedzeniu przyjęto „Sprawozdanie Komisji Europejskiej i Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych o rządowym i poselskim projekcie ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego (druki nr 1785 i 1968)” (druk nr 2243). Sprawozdanie zawiera wnioski mniejszości oraz komisyjny projekt ustawy. We wnioskach mniejszości zawarto propozycje: przeprowadzenia wyborów w jednym okręgu wyborczym; lustrowania kandydatów, przyznania prawa zgłaszania list kandydatów tylko partiom politycznym oraz zmniejszenia limitu wydatków przypadającego na wyborcę do 20 gr.

II czytanie projektu ustawy odbyło się na 63 posiedzeniu Sejmu w dniu 12 grudnia 2003 r. W trakcie posiedzenia posłowie zgłosili 59 poprawek do projektu ustawy. Zgłoszone poprawki miały na celu ustalenie innej liczby okręgów wyborczych i były to propozycje zróżnicowane: 1, 5, 10 i 13 okręgów (ta ostatnia propozycja zmierzała do przywrócenia propozycji rządowej). Proponowano również zmianę polegającą na przypisaniu każdemu okręgowi określonej liczby obsadzanych w nim mandatów, wyliczonych na podstawie jednolitej normy przedstawicielskiej. Z tą poprawką związana była propozycja zmiany systemu podziału mandatów, który miałby się odbywać w ramach okręgu wyborczego, według systemu d’Honta. Ponadto zaproponowano składanie oświadczeń lustracyjnych przez kandydatów na posłów do Parlamentu. Proponowano również powrócić do sformułowania uprawniającego do zgłaszania kandydatów tylko przez komitety wyborcze partii politycznych. Zgłoszono również propozycję, aby zapisać, że posłowie do Parlamentu Europejskiego wybierani w Polsce są przedstawicielami Narodu Polskiego i są związani stanowiskiem Sejmu³⁵. Zaproponowano również zmianę, która gdyby została uwzględniona, dokonała by rewolucyjnej zmiany w polskim prawie wyborczym – poseł Robert Smoleń zgłosił propozycję, aby w wyborach można było głosować korespondencyjnie³⁶.

³⁵ Propozycja była ewidentnie niezgodna z przepisami unijnymi dotyczącymi wyborów do Parlamentu na co wskazał Jarosław Pietras, Podsekretarz Stanu Komitetu Integracji Europejskiej w opinii (Min.DH-4291/03/DPE/agg z dnia 18 grudnia 2003 r.) przedstawionej Józefowi Oleksemu, przewodniczącemu Komisji Europejskiej Sejmu.

³⁶ System zakładał, iż wyborca odda głos, najpóźniej na trzy dni przed dniem głosowania, poprzez przesłanie wypełnionej karty do głosowania w wydanych przez właściwą komisję okręgową, kopertach do komisji okręgowej. Należy zwrócić uwagę, iż zwolennikiem tego typu rozwiązania była również Państwowa Komisja Wyborcza, co wyraził Kazimierz Czaplicki, Sekretarz PKW: „Państwowa Komisja Wyborcza wielokrotnie opowiadała się za alternatywnymi sposobami głosowania. Wydaje się, że jedną z form takiego głosowania, którą należy rozważyć jest właśnie głosowanie korespondencyjne. (...) Nie mogę dać stuprocentowej gwarancji, że się nam uda, dlatego, że zaangażowana będzie w to nie tylko Państwowa Komisja Wyborcza. Wiele

W dniu 17 grudnia 2003 r. Komisje: Europejska oraz Administracji i Spraw Wewnętrznych na wspólnym posiedzeniu zaopiniowały przedstawione poprawki. Komisje propozycje dotyczące przyjęcia lub odrzucenia zgłoszonych poprawek przedstawiły Sejmowi w „Dodatkowym sprawozdaniu Komisji Europejskiej i Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych o rządowym i poselskim projekcie ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego (druki nr 1785, 1968 i 2243)” (druk nr 2243A). Zgłoszone propozycje zmian w ustawie zostały rozpatrzone w trakcie III czytania na 64 posiedzeniu Sejmu w dniu 18 grudnia 2003 r. Sejm dokonał zmian w przedłożonym projekcie, wprowadzono: głosowanie korespondencyjne³⁷; lustrację kandydatów na posłów (obywateli polskich) oraz powrócono do podziału na 13 okręgów wyborczych, zgodnie z przedłożeniem rządowym. Sejm uchwalił ustawę – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego – 331 posłów głosowało za (Sojusz Lewicy Demokratycznej, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Unia Pracy, Samoobrona), przeciw głosowało – 74 posłów (Liga Polskich Rodzin, Polskie Stronnictwo Ludowe, koła pravicowe) oraz 5 posłów wstrzymało się od głosu.

Marszałek Sejmu w dniu 22 grudnia 2003 r. przekazał ustawę do Senatu. Marszałek Senatu skierował ją do rozpatrzenia przez Komisje: Ustawodawstwa i Praworządności; Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej oraz Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej. Komisje po rozpatrzeniu ustawy przygotowały swoje sprawozdania w tej sprawie³⁸.

Komisje w sprawozdaniach zaproponowały: wykreślenia możliwości głosowania korespondencyjnego³⁹; wprowadzenie dodatkowego kryterium dla kandydatów – osoba kandydująca nie może być karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego; aby w stosunku do osoby reprezentującej Polskę w Parlamencie Europejskim używać określenia „deputowany do Parlamentu Europejskiego”⁴⁰; rezygnacji z lustracji kandydatów do Parlamentu Europejskiego; zmianę systemu podziału mandatów – w okręgu miano wybierać co najmniej trzech deputowanych do Parlamentu

będzie zależało od operatora publicznego świadczącego usługi pocztowe. (...) Osobiście wydaje mi się, że warto spróbować.” – Biuletyn Komisji Sejmowych Nr 2669/IV.

³⁷ W związku z tym wykreślono przepisy dotyczące obwodów głosowania zagranicą i na statkach morskich.

³⁸ Sprawozdania Komisji zostały odpowiednio oznaczone jako: druk nr 568A, druk nr 568B, druk nr 568C.

³⁹ Uznano, iż: „przepisy dotyczące głosowania korespondencyjnego są w wielu wypadkach niepełne i niespójne oraz że przeprowadzenie wyborów na podstawie tych przepisów jest niemożliwe” – Diariusz Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Nr 54, 20 stycznia 2004 r.

⁴⁰ A nie jak w propozycji Sejmu „poseł”.

Europejskiego⁴¹, a przeliczenie głosów na mandaty miało odbyć się systemem d'Honta. Debata w Senacie nad projektem odbyła się w dniu 13 stycznia 2004 r. W jej trakcie senatorzy zgłaszali również wnioski do ustawy – wiele wniosków było zbliżonych do propozycji komisyjnych, padły również nowe wnioski, m.in.: senatora Mariana Żenkiewicza, aby bierne prawo wyborcze przysługiwało osobom które ukończyły 30 lat; senatorów: Tadeusza Bartosa, Marii Szyszkowskiej, Sergiusza Plewy, aby wybory zostały przeprowadzone w 16 okręgach wyborczych, w których wybiera się od 1 do 7 członków Parlamentu.

Dla rozpatrzenia wniosków zgłoszonych w toku debaty nad ustawą odbyło się wspólne posiedzenie Komisji, do których został skierowany projekt do zaopiniowania. Wynikiem posiedzenia Komisji było „Sprawozdanie Komisji Ustawodawstwa i Praworządności, Komisji Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej Oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej (wraz z zestawieniem wniosków)” (druk nr 568Z). Senat uchwałą z dnia 14 stycznia 2004 r. wprowadził 72 poprawki do ustawy. Główne z nich dotyczyły: określenie, iż osoba kandydująca musi mieć ukończone co najmniej 30 lat i nie może być karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego; rezygnacji z głosowania korespondencyjnego⁴²; przypisania określonej liczby mandatów (co najmniej 3) do każdego z okręgów wyborczych, w których mandaty dzielone będą metodą d'Hontda; wykreślenia przepisów dotyczących składania oświadczeń lustracyjnych przez kandydatów.

Uchwała została przekazana do Sejmu, gdzie została rozpatrzona na posiedzeniu połączonych Komisji: Europejskiej oraz Administracji i Spraw Wewnętrznych, wnioski komisji dotyczące uchwały Senatu zostały przedstawione w druku sejmowym nr 2436⁴³. Sejm na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 2004 r. zdecydował o przyjęciu następujących poprawek Senatowi: rezygnacja z głosowania korespondencyjnego⁴⁴; aby warunkiem posiadania biernego prawa wyborczego do Parlamentu Europejskiego była również nie-

⁴¹ Ustalenia ich liczby w poszczególnych okręgach wyborczych dokonać miano według jednolitej normy przedstawicielstwa, obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców kraju przez ogólną liczbę deputowanych do Parlamentu Europejskiego.

⁴² A co za tym idzie wprowadzenie przepisów dotyczących obwodów głosowania za granicą i na statkach morskich.

⁴³ „Sprawozdanie Komisji Europejskiej oraz Administracji i Spraw Wewnętrznych o stanowisku Senatu w sprawie ustawy – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (druk nr 2416)”.

⁴⁴ Z czym wiązało się przyjęcie poprawek dotyczących wprowadzenia do ustawy przepisów związanych z utworzeniem obwodów głosowania za granicą i na statkach morskich.

karalność za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego oraz poprawki o charakterze legislacyjno-redakcyjnym. Następnie ustawa została przekazana Prezydentowi, który podpisał ją w dniu 13 lutego 2004 r. Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego została opublikowana w dniu 23 lutego 2004 r. w Dz. U. Nr 25, poz. 219 i weszła w życie z dniem 1 marca 2004 r.

Uchwalona Ordynacja, wprowadzająca nowe rozwiązania do polskiego prawa wyborczego, weszła w życie na niespełna trzy i pół miesiąca przed przewidzianymi wyborami do Parlamentu Europejskiego. Tym samym Sejm podtrzymał niechlubną tradycję ostatnich lat, kiedy to zmienia się lub uchwała nowe przepisy wyborcze tuż przed wyborami. Należy zwrócić również uwagę, iż ustawa reguluje materię, która nie jest określona w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁴⁵

Tytuł ustawy – „Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego – jest niewłaściwy w stosunku do materii w niej uregulowanej, sugeruje bowiem, że są to przepisy określające zasady wyboru wszystkich 732 członków Parlamentu Europejskiego”⁴⁶. Zdecydowane właściwsza była propozycja zawarta w przedłożeniu rządowym – „ustawa o wyborze członków Parlamentu Europejskiego”. W ustawie jest mowa o wyborze posłów do Parlamentu Europejskiego, co należy uznać za niezgodne i z Konstytucją RP jak i normami unijnymi⁴⁷. Określenie „poseł” jest nazwą własną przedstawiciela wybieranego do Sejmu RP i tylko jemu jest przypisana zgodnie z Konstytucją RP. W Akcie z 1976 r. jest natomiast mowa o „członkach Parlamentu Europejskiego”. W przypadku praw wyborczych Ordynacja wprowadza nową regulację do polskiego prawa wyborczego – uprawnienie do głosowania i kandydowania dla obywateli Unii nie będących obywatelami polskimi, co jest konsekwencją konieczności wdrożenia do polskiego porządku prawnego przepisów dyrektywy Rady 93/109/WE. Godnym uwagi jest również wprowadzenie do kryteriów stawianych kandydatowi na posła do Parlamentu warunku, iż nie może on być karany za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego. W związku z nadaniem prawa udziału w wyborach na terenie Rzeczypospolitej obywatelom Unii nie będących

⁴⁵ Dz. U. Nr 78, poz. 483 oraz z 2001 r. Nr 28, poz. 319. Należy zgodzić się z P. Sarneckim, iż powinno się znaleźć w Konstytucji RP odniesienie do członkostwa Polski w Unii Europejskiej por. P. Sarnecki, *W sprawie procedury wyborczej do Parlamentu Europejskiego*, Przegląd Sejmowy, 2003, nr 5, s. 34.

⁴⁶ Por. P. Sarnecki, *Regulacje ustawowe dotyczące wyborów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej posłów do Parlamentu Europejskiego*, „Przegląd Sejmowy”, 2004, nr 3, s. 12.

⁴⁷ Por. S. Gebethner, *Polska ustawa ...*, dz. cyt., ss. 83 i 84.

obywatelami polskimi, w ustawie określono, iż spis wyborców dzieli się na część A (dla obywateli polskich) i część B (obywatele Unii), co jest nowym rozwiązaniem w polskim prawie wyborczym⁴⁸. Wybory do Parlamentu Europejskiego przeprowadza się w stałych obwodach głosowania oraz w obwodach utworzonych: w szpitalach i zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, za granicą oraz na polskich statkach morskich. Utrzymano tym samym tradycję tworzenia obwodów głosowania za granicą, co wydaje się być bezcelowe, zważywszy na znikome zainteresowanie wyborami Polaków przebywających poza krajem.

Niezrozumiała jest niechęć posłów do wprowadzenia do polskiego prawa wyborczego alternatywnych technik głosowania, takich jak głosowanie korespondencyjne czy poprzez pełnomocnika, sprawnie funkcjonujących w innych krajach europejskich. Godnym uwagi jest propozycja wprowadzenia głosowania korespondencyjnego w toku prac nad Ordynacją europejską, niestety zgłoszone poprawki były skonstruowane na tyle wadliwie, iż nie mogła ona być utrzymana w tym akcie prawnym.

Najwięcej wątpliwości budzi przyjęty system okręgów wyborczych oraz sposób podziału mandatów. Te kwestie w toku prac legislacyjnych budziły najczęściej kontrowersji. Zgodnie z przepisami unijnymi wybory do Parlamentu Europejskiego są proporcjonalne, co pociąga za sobą konieczność podjęcia decyzji czy wybory przeprowadzone zostaną w jednym ogólnokrajowym okręgu wyborczym czy w wielomandatowych okręgach wyborczych. W Polsce obie te koncepcje wyłaniania posłów do Parlamentu Europejskiego miały zwolenników, ostatecznie uchwalony został podział na 13 okręgów wyborczych, zgodnie z przedłożeniem rządowym. Wybór 50 (w 2004 r. 54) posłów w 13 okręgach, co daje średnio 3,85 (w 2004 r. 4,15) mandatów w okręgu jest w blisko dolnej granicy proporcjonalności⁴⁹. System podziału mandatów został tak skonstruowany, iż może się zdarzyć, iż w danym okręgu nie będzie wybrany żaden poseł. Rozwiązanie to mające na celu przybliżenie wyborów wyborcy, w rzeczywistości poprzez skomplikowany i wielostopniowy system rozdziału mandatów zniechęcał do uczestnictwa w nich. Wprawdzie najbardziej czytelnym dla wyborców byłoby przyjęcie przeprowadzenia wyborów w jednym okręgu wyborczym obejmującym całą Polskę, ale z drugiej strony wybór spośród kilku czy kilkunastu list na których znajdowało by się po 54 kandydatów, mogłoby wpływać zniechęcająco na wy-

⁴⁸ W związku z tym znowelizowano Ordynację wyborczą do Sejmu i do Senatu w części dotyczącej rejestru wyborców – określając, iż rejestr dzieli się na część A i B, oraz opisując procedury związane z dopisywaniem do rejestru obywateli Unii.

⁴⁹ Por. P. Sarnecki, *W sprawie procedury ...*, dz. cyt., s. 36.

borców. Moim zdaniem, wybory powinny być przeprowadzane w 7 okręgach wyborczych, do których przypisana jest liczba wybieranych w nich mandatów, określona na podstawie jednolitej normy przedstawicielskiej. Byłoby to najlepsze rozwiązanie gdyż potencjalny wyborca miałby przejrzysty obraz oraz łatwość wyboru i oddania głosu na konkretnego przedstawiciela który reprezentowałby go w Parlamencie Europejskim, ograniczyłoby to również pracę komisji wyborczych ze względu na szybkość liczenia głosów oraz ogłoszenia kompletnych wyników głosowania przez Państwową Komisję Wyborczą

Taki system byłby najprostszym dla wyborcy i być może udałoby się dzięki temu zachęcić do oddania głosów większą ilość potencjalnych przyszłych wyborców i wpłynęło by korzystnie na poprawę frekwencji w wyborach, która na tle całej Unii Europejskiej stawia nas w niechlubnym końcu państw członkowskich Wspólnej Europy.

Ustawa w zakresie agitacji wyborczej odsyła do przepisów Ordynacji sejmowej. Ustawodawca, jak w innych ustawach wyborczych przyznał komitetom wyborczym prawo do nieodpłatnego przedstawiania w programach ogólnokrajowych telewizyjnych i radiowych audycji wyborczych. Ustawą przewidziano dla partii politycznych, których komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, przyznanie dotacji przedmiotowej z budżetu państwa za każdy uzyskany mandat posła do Parlamentu Europejskiego.

Ustawa wprowadza nowe rozwiązania w zakresie: uprawnionych do udziału w wyborach; spisów i rejestrów wyborczych. W większości powieliła rozwiązania z wcześniejszych ustaw wyborczych, w większości niekorzystne, jak m.in. tworzenie obwodów głosowania za granicą, przyznawanie dotacji dla partii politycznych. W ustawie przyjęto nieczytelny system podziału mandatów – w założeniu miał on zachęcać do wyborów – w praktyce doprowadził do zanotowania najniższej frekwencji w od 1989 r.

Niewątpliwym mankamentem jest to, że proces legislacyjny Ordynacji europejskiej nie był poprzedzony (związany) z procesem nowelizacji Konstytucji RP. Polska jest członkiem Unii Europejskiej, przeprowadza się na jej terytorium wybory do Parlamentu Europejskiego, ale tak istotne kwestie nie są uregulowane w ustawie zasadniczej. Należy podkreślić, że tak ważne kwestie natury instytucjonalnej związane z członkostwem Polski w Unii powinny mieć swoje odzwierciedlenie w Konstytucji.

Należy również zauważyć, że tworząc polskie przepisy wyborcze do Parlamentu Europejskiego nie podjęto próby usystematyzowania polskich przepisów dotyczących wyborów i nie ujęto ich w jednym akcie prawnym – Kodeksie wyborczym.

Wprowadzony, na wzór Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, w dobrej wierze przepis o obowiązku zapewnienia lokali dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, przy braku innych przepisów umożliwiających osobom niepełnosprawnym skorzystanie z dobrodziejstwa głosowania w lokalach pozbawionych barier architektonicznych, nie przyniósł korzyści tym, dla których był tworzony, a gminy obciążył dodatkową pracą.

Niezwykle ważne i wręcz konieczne byłoby zadbanie o ułatwienie, czy wręcz umożliwienie, wyborcy niepełnosprawnemu pokonania drogi dzielącej go od miejsca zamieszkania do lokalu wyborczego dostosowanego do jego potrzeb, a przede wszystkim uprościć i dostosować do potrzeb osób niepełnosprawnych procedurę dopisania do spisu wyborców obwodu, w którym znajduje się taki lokal.

Ordynacja, wzorem innych ustaw wyborczych, przyznała komitetom wyborczym prawo do nieodpłatnego przedstawiania w programach ogólnokrajowych telewizyjnych i radiowych audycji wyborczych oraz przewidziano dla partii politycznych, których komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, przyznanie dotacji przedmiotowej z budżetu państwa za każdy uzyskany mandat posła do Parlamentu Europejskiego.

Moim zdaniem, finansowanie działalności komitetów wyborczych i partii politycznych z środków publicznych jest niewłaściwe. Komitety wyborcze przeznaczają na agitację wyborczą tak znaczne kwoty, iż nie ma potrzeby dodatkowo finansować ich działalności z budżetu państwa.

Godnym pochwały jest wprowadzenie do kryteriów stawianych kandydatowi na posła do Parlamentu warunku, iż nie może on być karany za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego, tego rodzaju warunek powinien być stawiany osobom kandydującym w każdych wyborach przeprowadzanych w Polsce. Ordynacja Wyborcza do Parlamentu Europejskiego jest kolejną polską ustawą wyborczą uchwaloną na „ostatnią chwilę”. Również w przypadku tej ustawy zastała utrzymana niechlubna tradycja konstruowania przepisów wyborczych w sposób, który ma zapewnić korzystny wynik uchwalającej go większości. Zawarty w Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego skomplikowany, wielostopniowy system podziału mandatów, mający w założeniu przybliżyć wybory wyborcom, w rzeczywistości poprzez to, iż był dla wyborców nieczytelny zniechęcił ich od udziału w wyborach co miało odzwierciedlenie w zainteresowaniu społecznym Wyborami oraz fatalną i jedną z najniższych frekwencji wyborczych w historii Unii Europejskiej.

Również kolejne Wybory w 2009 nie przyniosły lepszego rezultatu jeśli chodzi o frekwencje wyborczą, ciekaw jestem i zastanawiam się co należałoby

zmienić w prawie wyborczym by Wybory do Parlamentu Europejskiego cieszyły się większym zainteresowaniem społecznym, bo nie powinno nam Polakom być obojętne kto nas i nasz kraj reprezentuje w Brukseli.

Pozostaje mieć tylko nadzieje i wiarę, że kolejne wybory w 2014 r. przyniosą wiele zmian i pokażą, że my Nowi Obywatele Wspólnej Europy damy się poznać jako dojrzałe demokratycznie społeczeństwo obywatelskie i swoim zaangażowaniem udowodnimy, że nie jest nam obojętny los Europy i Polski.

Zatem pamiętajmy, że los nasz i Europy leży w naszych rękach i to od nas zależy jakich posłów wybierzemy i kto będzie nas reprezentował w Parlamencie Europejskim, dla mnie osobiście priorytetem jest to by były to osoby o nieposzlakowanej opinii najlepiej bezpartyjne, tzw. „niezależni fachowcy” w dziedzinie prawa, ekonomii, stosunków międzynarodowych, z perfekcyjną znajomością języków.

Uważam że tylko wtedy nasz kraj będzie liczył się w Unii Europejskiej i na arenie międzynarodowej. Ufam, że w kolejnych wyborach tak się stanie, a nasz czynny udział w głosowaniu będzie podstawą do dumy i udowodnienia Europie, że przyjęcie Polski do Unii, było bardzo trafne, a nasi przedstawiciele do Parlamentu Europejskiego będą swoim zaangażowaniem i pracą udowadniać i pokazywać jak ważny jest polski wkład w rozwój i przyszłość Europy.

BIBLIOGRAFIA

A. Prawo Wspólnotowe:

- [1] Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali.
- [2] Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą.
- [3] Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej.
- [4] Jednolity Akt Europejski.
- [5] Traktat z Nicei.
- [6] Traktat między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Re-

- publiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr L 236 z 23 września 2003 r.).
- [7] Traktat między Królestwem Belgii, Republiką Czeską, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Estońską, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Portugalską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Bułgarii oraz Rumunią dotyczący przystąpienia Republiki Bułgarii i Rumunii do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr L 157 z 21 czerwca 2005 r.).
- [8] Dyrektywa Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r., ustanawiająca szczegółowe warunki wykonywania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dz. Urz. WE Nr L 329, 30 grudnia 1993).
- [9] Akt dotyczący wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich ustanowiony Decyzją Rady z dnia 20 września 1976 r. (Nr 76/787/EWWiS, EWG, Euroatom – Dz. Urz. WE L. 278, 8 października 1976) zmieniona Decyzją Rady Unii Europejskiej z 25 czerwca i 23 września 2002 r. (2002/772/WE, Euroatom – Dz. Urz. WE L. 283, 12 października 2002

B. Wykaz wykorzystanej literatury:

- [10] Banaszak B., *Prawo wyborcze obywateli*, Warszawa 1996.
- [11] Buczkowski J., *Podstawowe zasady prawa wyborczego III Rzeczypospolitej*, Lublin 1998.

- [12] Chamaj M., Skrzydło W., *System wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Zakamycze 2002.
- [13] Dąbrowski M., *Obywatelstwo polskie a obywatelstwo Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo”, 2005, nr 2.
- [14] Dydak E., *Wybory do Parlamentu Europejskiego*, Warszawa 2003.
- [15] Gebethnera S., *Akt z 1976 roku dotyczący wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich (ujednoczenie tekstu oraz tłumaczenie Stanisław Gebethner)*, „Przegląd Legislacyjny”, 2003, nr 1.
- [16] Gebethner S., *Komentarz do Aktu z 1976 r., (w brzmieniu z 2002 r.) dotyczącego wyborów członków do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich*, „Przegląd Legislacyjny”, Nr 1(35)/2003.
- [17] Gebethner S., *Polska ustawa wyborcza do Parlamentu Europejskiego*, [w:] B. Banaszak (red.), *Parlament Europejski i parlamenty narodowe*, „Acta Universitatis Wratislavenensis”, Nr 2647.
- [18] Gebethner S., *Wybory do Sejmu i do Senatu. Komentarz do Ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2001.
- [19] Koziulewicz W., *Przestępstwa z ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego*, „Prokuratura i Prawo”, 2004, nr 5.
- [20] Żukowski A., *Systemy wyborcze*, Olsztyn 1999.

LEGAL NORMS AND ELECTORAL COURT ACT IN ELECTION FOR THE EUROPEAN PARLIAMENT IN POLAND IN 2004

ABSTRACT

Election of Members of the European Parliament on Polish territory for the first time took place in 2004. This election is a historic moment, because Poland and Polish people for the first time we were able to choose their representatives to the European Parliament. For the first time will Parliamentarians have its European family, the structures of the Polish

accession to the European Communities, so that we share responsibility for the further development and future of our Europe. The elections were conducted under the Act of 23 January 2004 – Elections to the European Parliament.

The literature on this subject is small, they are mainly publications concerning mechanisms for passing laws and discussing its main goals. Existing data do not cover the whole subject, as appeared before the majority of the Ordinance implementing acts.

I hope that my article although the closer the issue of electoral law and the holding of elections to the European Parliament, and will be for the reader an introduction to the handbook and knowledge for entry to the course of European integration, European communities law and will bring the functioning of the institutions of the European Union.

Key words:

European Integration, European Parliament, European Law.

ANEKSY I ZAŁĄCZNIKI

Wykaz okręgów wyborczych i siedzib okręgowych komisji wyborczych¹

- Okręg nr 1 obejmuje obszar województwa pomorskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Gdańsk.
- Okręg nr 2 obejmuje obszar województwa kujawsko-pomorskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Bydgoszcz.
- Okręg nr 3 obejmuje obszar województwa podlaskiego i województwa war-
mińsko-mazurskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Olsztyn.
- Okręg nr 4 obejmuje obszar części województwa mazowieckiego: m. st.
Warszawy oraz powiatów: grodzkiego, legionowskiego, nowo-
dworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, war-
szawskiego zachodniego i wołomińskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Warszawa.
- Okręg nr 5 obejmuje obszar części województwa mazowieckiego: powiatów
– ciechanowskiego, gostynińskiego, mławskiego, płockiego,
płońskiego, przasnyskiego, sierpeckiego, sochaczewskiego, żu-
romińskiego, żyrardowskiego, białobrzemeskiego, grójeckiego, ko-
zienickiego, lipskiego, przysuskiego, radomskiego,
szydłowieckiego, zwolenńskiego, garwolińskiego, łosickiego, ma-
kowskiego, mińskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego, pułtuskiego,
siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, wyszkowskiego
oraz miast na prawach powiatu – Płock, Radom, Ostrołęka i Sie-
dlce.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Warszawa.
- Okręg nr 6 obejmuje obszar województwa łódzkiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Łódź.
- Okręg nr 7 obejmuje obszar województwa wielkopolskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Poznań.
- Okręg nr 8 obejmuje obszar województwa lubelskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Lublin
- Okręg nr 9 obejmuje obszar województwa podkarpackiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Rzeszów.

- Okręg nr 10 obejmuje obszar województwa małopolskiego i województwa świętokrzyskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Kraków.
- Okręg nr 11 obejmuje obszar województwa śląskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Katowice.
- Okręg nr 12 obejmuje obszar województwa dolnośląskiego i województwa opolskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Wrocław.
- Okręg nr 13 obejmuje obszar województwa lubuskiego i województwa zachodnio-pomorskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej – Gorzów Wielkopolski.

Załącznik do ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219)

WYNIKI WYBORÓW DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2004 R.

Uprawnionych do głosowania: 29 986 109

Liczba głosujących: 6 265 062 (20,9%)

Liczba głosów nieważnych: 173 531 (2,8%)

Liczba głosów ważnych: 6 091 531 (97,2%)

Komitet wyborczy	Liczba ważnych głosów	% ważnych głosów	Liczba mandatów
 <u>Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej</u>	1 467 775	24,1%	15
 <u>Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin</u>	969 689	15,92%	10
 <u>Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość</u>	771 858	12,67%	7
 <u>Komitet Wyborczy Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej</u>	656 782	10,78%	6

	<u>Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej - Unia Pracy</u>	569 311	9,35%	5
	<u>Komitet Wyborczy Unii Wolności</u>	446 549	7,33%	4
	<u>Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego</u>	386 340	6,34%	4
	<u>Komitet Wyborczy Wyborców Socjaldemokracji Polskiej</u>	324 707	5,33%	3
	<u>Komitet Wyborczy Unii Polityki Realnej</u>	113 675	1,87%	0
	<u>Narodowy Komitet Wyborczy Wyborców</u>	94 867	1,56%	0
	<u>Komitet Wyborczy Inicjatywa dla Polski</u>	88 565	1,45%	0
	<u>Koalicyjny Komitet Wyborczy <u>KPEiR-PLD</u></u>	48 667	0,8%	0
	<u>Komitet Wyborczy Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych</u>	36 937	0,61%	0
	<u>Komitet Wyborczy Wyborców - Ogólnopolski Komitet Obywatelski "OKO"</u>	35 180	0,58%	0
	<u>Komitet Wyborczy Polska Partia Pracy</u>	32 807	0,54%	0
	<u>Komitet Wyborczy Antyklerykalnej Partii Postępu "Racja"</u>	18 068	0,3%	0
	<u>Komitet Wyborczy Wyborców Zieloni 2004</u>	16 288	0,27%	0
	<u>Komitet Wyborczy Demokratycznej Partii Lewicy</u>	5 513	0,09%	0
	<u>Komitet Wyborczy Wyborców "Razem dla Przyszłości"</u>	2 897	0,05%	0
	<u>Komitet Wyborczy Narodowego Odrodzenia Polski</u>	2 546	0,04%	0
	<u>Komitet Wyborczy Polskiej Partii Narodowej</u>	2 510	0,04%	0
	Razem	6 091 531	100%	54

PODZIAŁ MANDATÓW WEDŁUG PARTII W PARLAMENCIE EUROPEJSKIM

Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci) i Europejskich Demokratów

Wybrani z listy Platformy Obywatelskiej:

- Jerzy Buzek
- Zdzisław Chmielewski
- Urszula Gacek, posłanka do PE od 6 grudnia 2007
- Małgorzata Handzlik
- Krzysztof Hołowczyc, poseł do PE od 6 grudnia 2007
- Stanisław Jałowiecki
- Filip Kaczmarek
- Janusz Lewandowski
- Jan Olbrycht
- Jacek Protasiewicz
- Jacek Saryusz-Wolski
- Bogusław Sonik
- Zbigniew Zaleski
- Tadeusz Zwiefka

Wybrany z listy Polskiego Stronnictwa Ludowego:

- Czesław Siekierski

Grupa Socjalistyczna w Parlamencie Europejskim

Wybrani z listy Sojuszu Lewicy Demokratycznej – Unii Pracy:

- Lidia Geringer d'Oedenberg (SLD)
- Adam Gierek (Unia Pracy)
- Bogusław Liberadzki (SLD)
- Marek Siwiec (SLD)
- Andrzej Szejna (SLD)

Wybrani z listy Socjaldemokracji Polskiej:

- Genowefa Grabowska
- Józef Pinior
- Dariusz Rosati

Wybrany z listy Samoobrony RP:

- Bogdan Golik (Polska Partia Pracy)

Grupa Porozumienia Liberalów i Demokratów na rzecz Europy

Wybrani z listy Unii Wolności:

- Jan Kulakowski (Partia Demokratyczna-demokracy.pl)
- Janusz Onyszkiewicz (Partia Demokratyczna-demokracy.pl)
- Grażyna Staniszevska (Partia Demokratyczna-demokracy.pl)
- Andrzej Wielowieyski (Partia Demokratyczna-demokracy.pl), poseł do PE od 26 sierpnia 2008

Wybrany z listy Samoobrony RP:

- Marek Czarnecki (Partia Demokratyczna-demokracy.pl)

Wybrany z listy Platformy Obywatelskiej:

- Paweł Piskorski (Stronnictwo Demokratyczne)

Grupa Unii na rzecz Europy Narodów

Wybrani z listy Prawa i Sprawiedliwości:

- Adam Bielan
- Hanna Foltyn-Kubicka, posłanka do PE od 6 grudnia 2005
- Mieczysław Janowski (Polskie Stronnictwo Ludowe)
- Marcin Libicki (niezależny)
- Wojciech Roszkowski
- Konrad Szymański
- Ewa Tomaszewska, posłanka do PE od 30 sierpnia 2007

Wybrani z listy Ligi Polskich Rodzin:

- Sylwester Chruszcz (niezależny)
- Dariusz Grabowski (Libertas Polska)
- Bogdan Pęk (Naprzód Polsko)
- Mirosław Piotrowski (Prawo i Sprawiedliwość)
- Bogusław Rogalski (Naprzód Polsko)
- Andrzej Zapałowski (Naprzód Polsko), poseł do PE od 12 lipca 2005

Wybrani z listy Samoobrony RP:

- Ryszard Czarnecki (Prawo i Sprawiedliwość)

- Wiesław Kuc
- Jan Masiel (Stronictwo "Piast")
- Leopold Rutowicz

Wybrani z listy Polskiego Stronictwa Ludowego:

- Zbigniew Kuźmiuk (Prawo i Sprawiedliwość)
- Zdzisław Podkański (Stronictwo "Piast")
- Janusz Wojciechowski (Stronictwo "Piast")

Grupa Niepodległość/Demokracja

Wybrani z listy Ligi Polskich Rodzin:

- Urszula Krupa (Prawo i Sprawiedliwość)
- Witold Tomczak (Prawica Rzeczypospolitej)
- Bernard Wojciechowski (niezależny), poseł do PE od 26 października 2005

Niezrzeszeni

Wybrany z listy Ligi Polskich Rodzin:

- Maciej Giertych

Byli posłowie VI kadencji do PE

- Filip Adwent (wybrany z listy LPR) do 26 czerwca 2005, zgon
- Wojciech Wierzejski (wybrany z listy LPR) do 6 października 2005, uzyskał mandat posła na Sejm V kadencji
- Anna Fotyga (wybrana z listy PiS) do 22 listopada 2005, objęła stanowisko sekretarza stanu w MSZ
- Michał Kamiński (wybrany z listy PiS) do 6 sierpnia 2007, objął stanowisko sekretarza stanu w Kancelarii Prezydenta
- Bogdan Klich (wybrany z listy PO) do 15 listopada 2007, objął stanowisko ministra obrony narodowej
- Barbara Kudrycka (wybrana z listy PO) do 15 listopada 2007, objęła stanowisko ministra nauki i szkolnictwa wyższego
- Bronisław Geremek (wybrany z listy PD) do 13 lipca 2008, zgon

